

LA TORTURA A L'ESTAT ESPANYOL: INFORME 2007

Per quart any consecutiu, la Coordinadora per la Prevenció de la Tortura presenta el seu informe sobre la situació de la tortura a l'Estat espanyol¹. En aquest nou informe s'han mantingut els mateixos criteris que en els informes anteriors amb l'objectiu de facilitar una perspectiva sobre l'evolució de la pràctica de la tortura a l'Estat espanyol. En aquest treball presentem les denúncies que entren dins la definició de la Convenció de l'ONU:

"Per tortura s'entendrà tot acte pel qual un funcionari públic o una altra persona per instigació seva, infligeixi intencionadament a una persona penes o sofriments greus, ja siguin físics o mentals, amb la finalitat d'obtenir d'ella o d'un tercer informació o una confessió, de castigar-la per un acte que hagi comès o se sospiti que ha comès, o d'intimidat aquesta persona o d'altres."

Convenció de l'ONU contra la tortura i altres tractes o penes cruels, inhumanes o degradants. Aprovada pel Plenari de l'ONU el 10 de desembre de 1984. Ratificada per l'Estat espanyol, va entrar en vigor a Espanya l'octubre de 1987

En aquest informe es recullen els 319 casos coneguts l'any 2007, que van afectar a 689 persones, així com també els 272 casos d'anys anteriors que van afectar a 393 persones:

	Any 2007	Anys anteriors	Total
Casos	319	272	591
Denunciants	689	393	1082

A l'informe no s'han tingut en compte tots els casos denunciats de tortures i/o maltractaments o tractes degradants dels que es va tenir constància durant el 2007, ja que han quedat excloses les denúncies de 341 persones per diversos motius: algunes per petició expressa dels agredits; d'altres perquè la informació rebuda era insuficient o no podia ser suficientment contrastada, etc. També cal tenir en compte que molts casos de tortura i/o agressions per part de les Forces de Seguretat de l'Estat o funcionaris de presons no es denuncien, ni davant dels tribunals de justícia ni davant de cap altra instància, pública o privada.

Constatem que aquesta situació de no denunciar les agressions patides, que fins ara era habitual en migrants sense documents i en persones empresonades, està creixent entre les persones que són agredides després de participar en movilitzacions socials. En aquest cas el motiu sembla ser també la por a veure's implicat en contradenúncies per part dels agents de policia i per desconfiança cap als òrgans encarregats d'investigar les agressions. Per tot això, cal insistir en que aquest informe no recull el total de denúncies per tortura i/o maltractaments que s'han donat en el 2007, sinó tan sols aquelles de les que, seguint els requisits esmentats abans, n'hem tingut coneixement. Estem convençuts que les dades que es presenten augmentaran amb el pas del temps. En aquest sentit, per exemple, el nombre de denúncies per tortura i/o maltractaments que es van donar durant l'any 2004 ha augmentat de les 755 que es van incloure a l'informe del 2005 a les 917 que en tenim coneixement a dia d'avui. Aquesta situació s'ha anat repetint en els anys i informes següents, tal i com veiem en aquest quadre:

Denúncies conegudes...

Any dels fets	en el 2005	en el 2006	en el 2007	en el 2008	Increment de denúncies
2004	755	755	877	917	3 anys després: 121,4%
2005	-	596	642	682	2 anys després: 114,4%
2006	-	-	610	659	1 any després: 108,0%
2007	-	-	-	689	

En els informes dels propers anys podrem veure si aquesta tendència es manté. La qüestió és que desde la constitució de la Coordinadora per la Prevenció de la Tortura, els seus informes han recollit 2.460 casos de denúncies per tortura i/o maltractaments, amb 5.150 denunciants:

¹ Consultar els informes de 2004, 2005 i 2006 a: <http://www.prevenciontortura.org>

DENÚNCIES INCLOSES EN ELS INFORMES DE LA COORDINADORA

Any	Casos	Denunciants
Abans del 2001	75	110
2001	335	758
2002	375	747
2003	317	580
2004	386	917
2005	347	682
2006	304	659
2007	319	689
TOTAL	2.458	5.142

En tot cas, desconexim quin percentatge representen les denúncies incloses en aquest informe respecte el total de casos de tortura i/ maltractaments que realment s'han produït.

En aquest treball s'inclouran, en blocs separats, les denúncies per tortura i/o maltractaments que s'hagin produït durant l'any 2007, així com aquelles causes judicials iniciades en anys anteriors en les que s'hagin produït modificacions processals importants, ja siguin sentències, actes que acabin amb el procediment o variacions en la situació processal dels possibles condemnats (per exemple, indults). En aquest segon apartat s'hi inclouen els casos de denúncies d'anys anteriors de les que no en teníem constància fins ara, encara que els actes denunciats tinguessin lloc en els anys examinats en informes precedents, però en les que s'han produït importants modificacions durant l'any 2007 tal i com hem esmentat abans.

Pel que fa al repartiment geogràfic de les denúncies, aquest seria el següent:

Països Catalans	Casos	Denunciants
Catalunya	67	144
País Valencià	28	56
Illes Balears	7	7
TOTAL	102	207

Estat espanyol		
Comunitat/Nació	Casos	Denunciants
Catalunya	67	144
Madrid	51	138
Andalucía	68	110
Euskadi	28	100
País Valencià	28	56
Galiza	16	41
Nafarroa	13	34
Canarias	16	30
Aragón	16	19
Asturies	7	12
Castilla-León	5	11
Extremadura	3	9
Illes Balears	7	7
Cantabria	5	6
Melilla	3	5
Ceuta	2	3
Murcia	2	2
Castilla-La Mancha	1	1
La Rioja		
TOTAL	338	728

Cal tenir en compte que, en diverses ocasions, les agressions s'han produït en diferents localitzacions, sobretot en els casos de persones detingudes sota el règim d'incomunicació i que, havent

estat detingudes per agents de la Guardia Civil dins d'una comunitat, immediatament han estat traslladades a les dependències d'aquest cos policial a Madrid per tal de ser interrogades i posades a disposició de l'Audiència Nacional. Aquest fet s'ha donat, durant el 2007, en 19 casos, amb 39 denunciants. La distribució geogràfica pot resultar poc clara a l'hora de conèixer la incidència real de la pràctica de la tortura si no tenim en compte el nombre d'habitants de cada nació. Si hi afegim aquesta dada el resultat varia sensiblement:

Comunitat/Nació	Denunciants	Població (*)	Denúncies per cent mil habitants	Presència de la Coordinadora
Melilla	5	69.440	7,20	SI
Nafarroa	34	605.876	5,61	SI
Euskadi	100	2.141.860	4,67	SI
Ceuta	3	76.603	3,92	SI
Madrid	138	6.081.689	2,27	SI
Catalunya	144	7.210.508	2,00	SI
Canarias	30	2.025.925	1,48	NO
Galiza	41	2.772.533	1,48	SI
Aragón	19	1.296.655	1,46	SI
Andalucía	110	8.059.461	1,25	SI
Asturies	12	1.074.662	1,16	NO
País Valencià	56	4.885.029	1,15	NO
Cantabria	6	572.828	1,05	NO
Extremadura	9	1.089.990	0,82	NO
Illes Balears	7	1.030.650	0,68	NO
Castilla-León	11	2.528.417	0,43	NO
Murcia	2	1.392.117	1,14	NO
Castilla-La Mancha	1	1.977.304	0,05	NO
La Rioja	0	308.968	0,00	NO
TOTALS i MITJA	728	45.200.515	1,63	

(*) Dades de l'Institut Nacional d'Estadística de l'1 de gener de 2007.

Podem observar que per damunt de la mitja (1,63 denúncies per cada cent mil habitants) hi trobem Melilla, Nafarroa, Euskadi, Ceuta, Madrid i Catalunya. L'important augment de les denúncies presentades a Euskadi (passen de 46 denúncies a l'informe de 2006 a 100 en aquest), Nafarroa (de 17 a 34) i Madrid (de 72 a 145) es deuen, entre altres raons, a l'important nombre de denúncies per tortures en situació de detenció incomunicada (de 6 denúncies el 2006 a 43 el 2007). Aquestes denúncies s'han produït principalment a Euskal Herria (Euskadi i Nafarroa) i a Madrid, seu de l'Audiència Nacional, on foren traslladats els detinguts als que es va aplicar la detenció incomunicada. És igualment important l'augment de les denúncies a Aragó (amb un augment del 137%), fonamentalment per part dels presos de la presó de Zuera, que han tornat als nivells dels informes d'anys anteriors, i també en el País Valencià (44%). També cal destacar l'important reducció de les denúncies conegudes a Melilla i Ceuta, que passen de 18 a 5 i d'11 a 3, tot i que les ciutats africanes encara estan entre les que mantenen una major proporció de denúncies per habitant.

Aquestes dades demostren una clara relació entre l'existència d'organitzacions de defensa dels Drets Humans (com les que pertanyen a la Coordinadora per la Prevenció de la Tortura) i de comunitats més actives en la defensa dels Drets Humans (amb un nivell més elevat de lluita social, amb un nombre més gran d'alternatives polítiques) i un major nombre de denúncies per tortura i/o maltractaments. Aquest fenomen també apareix quan analitzem les ciutats amb un major nombre de denúncies i veiem que coincideixen amb aquelles que tenen unes xarxes de solidaritat més grans, que possibiliten l'ajuda social i política a les persones que han patit agressions per part dels funcionaris policials.

Són molt diversos els motius pels quals les Forces de Seguretat de l'Estat poden detenir i agredir una persona. Per poder treballar amb tot el ventall de circumstàncies, hem agrupat els casos en les següents categories:

DENUNCIANTS	NOMBRE	% Sobre el total
Aïllament/Incomunicació	43	6,24
Movilitzacions socials	227	32,95
Migrants	102	14,80
Persones preses	82	11,90
Menors internats	12	1,74
En accidents de trànsit	51	7,40
Altres	182	26,15
Morts sota custòdia	60	8,71

NOTA.- La suma de percentatges és superior al 100% perquè en diversos casos poden coincidir una o més categories (p.ex. un immigrant agredit a la preso).

Com en informes anteriors, els cossos denunciats s'han distribuït de la següent manera: a) Cos Nacional de Policia –CNP-; b) Guardia Civil –GC-, c) Polícies Locals –PL-; d) Polícies Autònòmiques –PA: Ertzaintza, Policía Foral Navarra, Mossos d'Esquadra, Policía Autónoma Galega-; e) Funcionaris de Presons –FP-; f) Altres –Personal dels Centres de Menors i altres polícies, com la Policia Portuària-. La distribució de les denúncies, si prenem com a referència la totalitat de l'Estat espanyol, ens dona el següent quadre:

Comunitat/Nació	CNP	GC	PL	PA	FP	OT	TOTAL
Andalucía	26	18	38	0	25	3	110
Aragón	7	0	0	0	12	0	19
Asturias	0	0	4	0	1	6	12
Canarias	10	6	13	0	0	1	30
Cantabria	1	0	3	0	2	1	6
Castilla-La Mancha	0	0	0	1	0	0	1
Castilla-León	8	0	2	0	1	0	11
Catalunya	2	1	47	72	22	0	144
Ceuta	2	0	1	0	0	0	3
Euskadi	15	17	0	62	6	0	100
Extremadura	0	6	2	0	1	0	9
Galiza	27	1	7	4	2	0	41
Illes Balears	2	2	2	0	1	0	7
Madrid	75	16	42	0	4	1	138
Melilla	4	0	0	0	1	0	5
Murcia	0	0	2	0	0	0	2
Navarra	2	7	10	14	1	0	34
País Valencià	6	2	42	0	4	2	56
La Rioja	0	0	0	0	0	0	0
TOTAL	187	76	215	153	83	14	728

Si atenem a la relació entre els col·lectius que pateixen les agressions i els cossos funcionaris denunciats, ens trobem davant de la situació següent:

	Incom.	Migr.	M.Soc.	C.Menor.	Altres	Presos	Transit	Morts	Total
CNP	25	24	62	0	44	0	4	10	169
G.C.	18	19	12	0	10	1	1	4	65
P.L.	0	37	32	0	106	0	45	6	226
P.A.	0	8	121	0	21	0	1	3	154
F.P.	0	11	0	0	0	81	0	37	129
OT	0	3	0	12	1	0	0	3	19
Total	43	102	227	12	182	82	51	63	762

Pel que fa a la situació processal dels denunciats, cal tenir en compte el conegut retard de l'Administració de Justícia espanyola. S'ha denunciat reiteradament l'endarreriment dels Tribunals de Justícia, i no només en les denúncies contra membres de les Forces de Seguretat i d'Institucions Penitenciàries. Aquesta situació també ha estat denunciada per organismes internacionals com el Comitè de Nacions Unides contra la Tortura o, últimament, el Relator Especial de l'ONU sobre la Qüestió de la Tortura². En el mateix sentit, s'ha denunciat la falta d'investigació eficaç per part dels tribunals: Sovint s'arxiven ràpidament les denúncies contra els funcionaris públics després d'una investigació deficient i limitada. Tot i així, si una denúncia supera aquest primer obstacle, poden passar diversos anys fins que s'obtingui una sentència que finalitzi el procés: la mitja és 4 o 5 anys. En el cas de denúncies per lesions aquest termini pot veure's ampliat de forma molt considerable si l'acusació és per delictes de "tortura", en aquests casos la celebració del judici ha arribat a endarrerir-se fins a 20 anys.

Cos Denunciat	Denunciats	Absolts	Condemnats
C. N. de Policia	425	129	28
G. Civil	117	21	17
Policia Local	369	90	49
Mossos d'Esquadra	133	14	8
Ertzaintza	21	9	1
Policia Foral	20	8	0
Altres P. Autònòmiques	1	0	0
Funcionaris Presons	140	24	0
Altres	20	5	2
TOTAL	1246	300	105

En aquest quadre només es recullen els casos dels funcionaris que, d'alguna forma o altra, han hagut de comparèixer durant el 2007 davant dels diferents jutjats i tribunals espanyols. En tot cas, cal tenir en compte varies circumstàncies: a) En la majoria de denúncies no s'arriba a identificar mai las agents denunciats per agressió, per tant aquests no compareixen mal al Jutjat i no són inclosos en aquest informe. Aquesta falta d'identificació pot ser deguda a diversos factors: que els funcionaris vagin encaputxats, la falta de cooperació per part dels altres funcionaris, etc. b) En un mateix cas hi pot haver un o varis denunciats. c) En una mateixa causa, la situació dels funcionaris denunciats pot ser diferent (uns poden ser imputats mentre d'altres poden veure el sobreseïment de la causa, uns poden resultar condemnats i d'altres absolts, etc.)

Per acabar, durant l'any passat vam tenir constància de la mort, com a mínim, de 105 persones que es trobaven sota la custòdia de funcionaris de policia o de presons³, tot i que de moltes d'elles no en tenim suficient informació. La gran majoria d'aquestes situacions s'han produït en presons, on com a mínim 78 persones van perdre la vida l'any passat. Tot i així, en aquest informe només incloem 36 d'aquests casos, menys del 50% dels casos que sabem efectivament que es van produir. Tot i aquesta limitació, entre d'altres, el quadre següent ens pot facilitar la comprensió d'aquesta realitat:

² En el seu últim informe, quan fa referència a l'Estat espanyol, afirma que "*cria l'atenció la prolongada dilació de les investigacions judicials pel que fa a les denúncies de tortura*". Veure informe a: <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/G07/119/15/PDF/G0711915.pdf?OpenElement>

³ Veure http://www.nodo50.org/tortura/spip/article.php3?id_article=5421

	Presó	C.N.P.	G.C.	P. Local	P. Aut.	C. Men.	Totals
Andalucía	11	5	3	1	-	-	20
Aragón	1	1	-	-	-	-	2
Asturias	1	-	-	-	-	-	1
Illes Balears	1	-	-	-	-	-	1
Canarias	-	-	1	-	-	1	2
Cantabria	1	-	-	-	-	0	1
Catalunya	5	-	-	1	3	-	9
Ceuta	-	-	-	-	-	-	0
Castilla-León	1	-	-	1	0	-	2
Castilla-La Mancha	-	-	-	-	-	-	0
Euskadi	6	-	-	-	-	-	6
Extremadura	1	-	-	-	-	-	1
Galiza	0	-	-	-	-	-	0
Madrid	2	2	-	-	-	-	4
Melilla	1	-	-	-	-	-	1
Murcia	-	-	-	1	-	-	1
Navarra	1	-	-	-	-	-	1
País Valencià	4	2	-	-	-	2	8
La Rioja	-	-	-	-	-	-	0
Totals	36	10	4	4	3	3	60
% del total	59%	17%	7%	7%	5%	5%	

LA COORDINADORA PER LA PREVENCIÓ DE LA TORTURA ESTÀ FORMADA PER:

- **Acció dels Cristians per l'Abolició de la Tortura (ACAT)**
- **Alerta Solidària**
- **Asociación APOYO**
- **Asociación EXIL**
- **Associació Catalana per la Defensa del Drets Humans**
- **Associação Contra a Exclusão pelo Desenvolvimento**
- **Asociación Contra la Tortura**
- **Asociación para la Defensa de los Derechos de la Infancia**
- **Asociación Libre de Abogados**
- **Associació Memòria Contra la Tortura**
- **Asociación Pro Derechos Humanos de Andalucía**
- **Asociación de Solidaridad y Apoyo a los Presos de Aragón (ASAPA)**
- **Behatokia (Observatorio Vasco de Derechos Humanos - Euskal Herriko Giza Eskubideen)**
- **Centro de Asesoría y Estudios Sociales (CAES)**
- **Centro de Documentación Contra la Tortura**
- **Comissió de Defensa del Col.legi d'Advocats Barcelona**
- **Comité Anti-Sida de Lugo**
- **Concepción Arenal**
- **Comité de Solidaridad con Euskal Herria de Madrid**
- **Coordinadora Antirrepressiva de Gràcia**
- **Coordinadora Contra la Marginación de Cornellá**
- **Coordinadora de Barrios de Madrid**
- **Coordinadora Estatal de Solidaridad con las Personas Presas**
- **Esculca (Observatório para a defesa dos direitos e liberdades)**
- **Eskubideak (Euskal Abokatuen Elkarte)**
- **Etxerat (Euskal Errepresaliatu Politikoen Elkarte)**
- **Federacion de Asociacions de Loita contra a Droga**
- **Federación Enlace**
- **Fundación Érguete**
- **Gurasoak**
- **Grupo de Solidaridad con Euska Herría en Madrid**
- **Grupo 17 de mayo, Sociedad Andaluza de Juristas para la defensa de los DD.HH.**
- **Institut Drets Humans de Catalunya**
- **Justicia i Pau**
- **Movemento polos Dereitos Civis**
- **Observatori del Sistema Penal i els Drets Humans de la UB**
- **PreSOS Galiza**
- **Rescat**
- **SalHaketa (Bizkaia)**
- **SalHaketa (Araba)**
- **Sos Racisme Catalunya**
- **Torturaren Aurkako Taldea**
- **Santurtziko Torturaren Kontrako Taldea**
- **Xusticia e Sociedade**

Bilbao, 31 de maig de 2008.-